

Bossche Encyclopedie

Levenswerk van Ton Wetzer

Hoewel in Geldrop woonachtig, weet Ton Wetzer zich nog altijd Bosschenaar. Want Den Bosch is de stad waar hij in 1950 werd geboren. Toen zijn vader in 1965 naar Eindhoven ging, verhuisde het gezin mee. De impact die dat op hem had staat Ton nog altijd helder voor ogen. ‘Het was verschrikkelijk als 15-jarige jongen van (bijna) het centrum van Den Bosch – we woonden toen in de Ackersdijkstraat – naar een kale vlakte in Woensel te verhuizen.’ Nochtans is hij, ‘eenmaal getrouwd, twee dochters’, blijven hangen in het Eindhovense.

Banen

Na een technische opleiding (vergelijkbaar met wat thans HBO is) lag een technische loopbaan voor de hand. Die begon bij, toen nog, Océ Van der Grinten in Venlo. Hij heeft daar als researchmedewerker ‘een hele interessante periode meegemaakt door in toch maar vijf jaar het hele proces van tekenaf tot het productieklaar maken van kopieermachines te automatiseren’. Het was ook het begin van zijn belangstelling voor computerbesturing en computertalen. ‘Dat was echt in de beginperiode van de computer, toen je nog geen computers als nu had. Die ontwikkeling heb ik van het begin af meegemaakt. Een researchafdeling als bij Océ was het neusje van de zalm.’ Na die vijf jaar werd Ton Wetzer medisch elektronicus bij een instituut voor slechthorenden en spraakgestoorde kinderen in Eindhoven. Eigenlijk opnieuw het neusje van de zalm: ‘De afdeling Audiologie was heel rijk geoutilleerd. We hadden een gigantisch instrumentenpark. We hadden werkelijk alles voor audiologisch onderzoek, met speciale aandacht voor het gebruik van apparatuur in klassikaal verband. Daar is mijn belangstelling voor computertalen verder uitgegroeid, te meer daar ik eind jaren ’80 ook erg veel voor andere bedrijven aan het programmeren was.’

Daarna volgden nog banen bij bedrijven die zich bezighielden met de ontwikkeling van software voor respectievelijk het bank- en verzekeringswezen en de transportsector.

‘Brabantbreed’

En ondertussen zit hij nu in zijn vijfde jaar bij het Brabants Historisch Informatie Centrum, waar hij

Binnen de Citadel bevindt zich het ВНІС (vroeger Rijksarchief in Noord-Brabant). (Foto: Olaf Smit)

Officieel staat Ton Wetzer bij het Brabants Historisch Informatie Centrum (ВНІС) te boek als ‘coördinator vrijwilligers’. Maar met zijn kennis van wetenschappelijke computerbesturing en computertalen is hij daar niet minder op zijn plaats als de samensteller van de Bossche Encyclopedie. Een schepping die dagelijks groeit. Want gemiddeld zo’n twee uur per dag is hij daar nog steeds mee bezig, veelal in de avonden. Maar dat is geen enkel bezwaar. Integendeel: ‘Als je er lol in hebt, doe je dat met plezier’.

zich bezig houdt met de begeleiding van vrijwilligers. ‘Dat zijn er op dit moment zo’n 120.’ Een baan naar zijn hart. ‘Ik kan hier met de werkzaamheden die ik heb op een geweldige manier mijn ervaring kwijt op het gebied van het programmeren. Bovendien kwam de belangstelling die ik had voor genealogie goed van pas waar de vrijwilligers bezig zijn met het indiceren van DVB- (Doo-, Trouw- en Begraaf-) boeken en burgerlijke standen. Een enorm project, Brabantbreed.’

Ton Wetzer licht het belang van het indiceren toe: ‘Het is belangrijk dat veel archiefdiensten hun informatie op internet plaatsen, o.a. door scans van akten op internet zichtbaar te maken. Dan praten wij echt over miljoenen aktes. Om te kunnen zoeken is het dan ook van belang over een index te beschikken van alle DVB-boeken en burgerlijke standen.’ Bij dit enorme karwei is de hulp van vrijwilligers onmisbaar. Ter illustratie: ‘Sommigen doen dat al meer dan vijftien jaar.’

Encyclopedie

Ton Wetzer vervolgt zijn verhaal: ‘Tussen dat alles door loopt mijn belangstelling voor de genealogie van mijn familie. Een oom is daar ooit mee begon-

Ton Wetzer op de ‘loopbrug’ in het BHIC. (Foto: Olaf Smit)

In de vrijwilligerskamer van het BHIC (Foto: BHIC, Wally Walschots)

nen. Ik heb de gegevens overgenomen en ben ermee verder gegaan.' En dat niet alleen: 'Mijn overgrootvader woonde in De Pijp. Dat bracht me er toe te kijken naar de sociale omstandigheden, waarin mijn familie leefde. Daarbij liep ik tegen een groot probleem aan. Het was niet gemakkelijk de huizen van familieleden terug te vinden. Bij het zoeken bleek zo weinig materiaal beschikbaar dat ik besloot te proberen een en ander in beeld te gaan brengen. Dat is uitgegroeid tot de Bossche Encyclopedie zoals die er nu is.'

'Ik ben begonnen met het indiceren van straten en panden, evenals monumenten e.d. Met behulp van onder andere de stratenlijst die gebruikt werd bij de volkstelling van 1822 heb ik een complete stratenlijst van heel Den Bosch kunnen maken, met speciale overzichten van de binnenstad en van Rosmalen en Engelen.'

Naast die stratenlijst heeft Ton Wetzer ook alle nog onbenoemde steegjes geïnventariseerd, alsmede verdwenen namen van straten en stegen.

Voor het rubriceren van alle panden in Den Bosch heeft hij gebruik gemaakt van alle adresboeken van af 1865. Alsof dat al niet genoeg was spoorde hij ook huis-omnummeringen, en talloze pandnamen en verdwenen panden op. Bij elke pand wordt uitvoerig vermeld waar je meer informatie over dat pand kunt vinden, zoals alle artikelen die ooit over dat pand zijn verschenen, de resultaten van eventuele historische onderzoeken, enz. Om het zoeken te vergemakkelijken maakte Ton Wetzer ook overzichten van alle panden per straat.

Onder het hoofdstuk cartografie zijn voorts plattegronden, minuutplannen en stadsgezichten te vinden.

Tien boeken

Naast deze op zich al kapitale schat aan gegevens in wat met recht een historisch-cultureel naslagwerk mag worden genoemd, produceerde Ton Wetzer nog een enorm aantal rubrieken over wetenschappelijke bronnen, gilden, kerken en kapellen, bruggen, gevelstenen, militaire geschiedenis, enz. enz. Dit alles naast speciale rubrieken over refugiehuizen, ziekenhuizen, stadsparken, molens, alsook schilderingen, wapens, zegels. En dat alles is maar een greep uit wat de Bossche Encyclopedie allemaal te bieden heeft. Er is, om een ander voorbeeld te noemen, ook een complete lijst van architecten.

Om een beeld te krijgen van de omvang van dit haast onvoorstelbare werk onthult Ton Wetzer dat de Bossche Encyclopedie, waarmee hij in 2003 is begonnen, 20.000 bestanden omvat, inclusief

6000 foto's. Om daar weer een beeld van te krijgen heeft Ton uitgerekend dat hij op dit moment virtueel bezig is met zijn tiende boek van 500 pagina's... Uitsluitend platte tekst, dus zonder ook maar één foto...

Desondanks weet Ton Wetzer als geen ander: 'Een encyclopedie is nooit compleet. Als je ergens induikt vind je weer iets nieuws dat je kunt toevoegen aan alles wat je al hebt'.

Om daar als een toch wel aardige bijzonderheid aan toe te voegen: 'Er is geen woord van mezelf bij. Alle beschrijvingen van panden zijn van de hand van anderen, die op enigerlei wijze gegevens over een pand hebben opgeschreven'.

Als naslagwerk is het allemaal nog eenvoudig ook: 'Je klikt een straat aan en in die straat zoek je het pand op waar je informatie over wilt hebben en je vindt alles, compleet met foto's. Hetzelfde geldt voor personen. Als je een naam aanklikt krijg je alle gewenste informatie. Allemaal met literatuurverwijzingen naar de oorspronkelijke bron. Onder de bronnen vind je veel wetenschappelijke gegevens.' 'Wanneer je op zoek bent naar een persoon of object, probeer ik zoveel mogelijk gegevens ter beschikking te stellen. De Bossche Encyclopedie is dan ook ontzettend interessant voor eenieder die met onderzoek bezig is, want in feite vindt hij hier 'alles' bij elkaar.' Maar toch blijft er natuurlijk nog veel te onderzoeken over.

Ton Wetzer heeft alle programma's zelf gemaakt. 'Ik heb dankbaar kunnen profiteren van mijn kennis van de techniek. Ik vind het leuk mijn programmakennis toe te passen en op die manier aan anderen ter beschikking te stellen.'

Niet minder leuk is het voor Ton Wetzer vast te kunnen stellen dat 'er goed gebruik van wordt gemaakt'. Hoe groot de belangstelling wel is verraadt het aantal hits: 'Tienduizend per dag. En er zijn plusminus 500 mensen die regelmatig op de website aan het zoeken zijn. Ik krijg veel leuke reacties, zowel in de vorm van vragen als in het toesturen van aanvullingen.' Zelf is Ton Wetzer er als gezegd twee uur per dag zoet mee 'om alles bij te houden wat er over Den Bosch verschijnt en zo nodig aan de Bossche Encyclopedie toe te voegen'. Hij voelt zich daar wel bij, want: 'Ik kan mijn kennis van de computertaal mooi combineren met mijn liefde voor 's-Hertogenbosch. Het is echt mijn levenswerk geworden.'

Voor geïnteresseerden: www.bossche-encyclopedie.nl. Vanzelfsprekend ook bereikbaar via de site van het Stadsarchief.